

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ

“ПРОФ. Д-Р ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ” ВАРНА

ФАКУЛТЕТ „ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА“

Утвърдена с Протокол на ФС № 27.05.2026

Утвърждавам:
ДЕКАН

/Доц. д-р Георги Папанчев, д.м./

УЧЕБНА ПРОГРАМА

по

“ДЕНТАЛНА АЛЕРГОЛОГИЯ“

Специалност “ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА”

Образователно-квалификационна степен “МАГИСТЪР”

Професионална квалификация “ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА”

Вид на занятията	Семестър	Хорариум – часа седмично	Хорариум-часа Общо
Лекции	VIII	2	30
Практически упражнения	VIII	1	15
Общо часа			45
Форми на контрол	Текущ контрол		Изпит – VIII семестър
Кредити (ECTS)			3

Преподаватели: доц. д-р Миглена Балчева-Енева, д.м.

доц. Д-р Христиана Маджова-Чоканова, д.м.

Варна, 2026

Анотация

Курсът по „Дентална алергология” предоставя възможност за придобиване на практически и теоретични знания и компетенции по специализирана дентална алергология и комплексна огнищна диагностика.

Цел на учебната програма: Усвояване на теоретични и практически знания и умения за прилагане на комплексна огнищна диагностика и дентална алергология при диагностициране на клинично здрави и медицински компрометирани пациенти за доказване връзката между оралните и общомедицински заболявания в съответствие със съвременните европейски стандарти.

Задачи на програмата: Усвояване на методите на комплексна огнищна и алергологична диагностика за определяне на общата и локална реактивност на организма; алергологичния статус; диференциалната и окончателна диагноза при изява на хронични заболявания и алергии в устната кухина и по оралната лигавица, както и въздействието на заболяванията в зъбно-челюстната система върху други органи и системи извън нея; придобиване на знания и клиничен опит в областта на денталната медицина.

Предварителни изисквания: За да започне обучението по „Дентална алергология и огнищна диагностика”, е необходимо студентите да имат базисни познания по: биология, физика, химия, анатомия и хистология, цитология, биофизика, патофизиология, медицинска етика, обща медицина, социална медицина, дентално материалознание, микробиология, фармакология, обща патология, пропедевтика на вътрешните болести, образна диагностика, обща хирургия, професионални заболявания, спешна медицина и др.

Форми на обучение, контрол и оценка

Обучението на студентите е теоретично и практично и се придържа към съвременните методи на преподаване и оценяване на постиженията им.

Формиране на оценката – комплексно:

- Оценяване на активността на студента по време на практическите упражнения
- Колоквиум
- Изпитен резултат по време на сесия

Аспекти при формиране на оценката – комплексни:

- Клинична и параклинична диагностика
- Решаване на клинични случаи
- Резултати от тестово изпитване
- Изпитен резултат

Критерии за оценяване

Формиране на оценката – комплексно:

- Оценяване на активността на студента по време на практическите упражнения
- Колоквиум
- Изпитен резултат по време на сесия

Аспекти при формиране на оценката: оценката е комплексна и се формира на базата на събрани точки (до 102 т.), като тежестта на всеки компонент се определя със съответния коефициент. Формулата е $S=A*3+B*3+C*4+D*7$, като:

- Клинична и параклинична диагностика и решаване на клинични случаи – А
- Тестови резултати – В
- Изпитен резултат – писмен въпрос – С
- Изпитен резултат – устен въпрос – D

След завършване на курса студентите трябва да притежават следните знания, умения и компетентности:

- **Знания** за различните алергични заболявания, включително изявата им в лицево-челюстната област и влиянието върху денталната дейност, за професионалните алергични вредности и за връзката между оралните и общомедицински заболявания.
- **Умения** за прилагане на комплексна огнищна и алергологична диагностика за определяне на общата и локална реактивност на организма, интерпретация на получените резултати, владение на диференциално-диагностичния процес и поставяне на правилна диагноза.
- **Компетентности** за установяване на фокален и алергологичен статус, профилактика на алергичните заболявания, индуцирани от употребата на дентални медикаменти и материали, както у пациентите, така и у самите тях като професионален риск, консултиране на пациентите със съответни специалисти, проследяване на санационния план и отчитане чрез контролни прегледи резултатите от него.

Тематичен план на лекциите и упражненията

ЛЕКЦИОННА ПРОГРАМА - IV КУРС – VIII СЕМЕСТЪР		
30 акад. часа		
1	Исторически преглед. Европейски и български принос в областта на денталната алергология и оралната диагностика. Направления в денталната алергология.	2 часа
2	Алергични заболявания – определение, клинична класификация, етиология. Алергизиращи фактори. Алергенни препарати за диагностика и лечение.	2 часа
3	Патогенеза на алергичните реакции. Атопия.	2 часа
4	Алергични заболявания на очите и дихателната система – алергичен ринит, бронхиална астма. Влияние върху оралния статус и денталното лечение.	2 часа
5	Кожни и лигавични алергични заболявания – атопичен дерматит, контактен дерматит, уртикария, ангиоедем.	2 часа
6	Комплексни алергични болести – хранителна алергия, инсект алергия, медикаментозна алергия.	2 часа
7	Дентални материали, причинители на алергични реакции – характеристики и клинични изяви. Специфични орални алергични заболявания.	2 часа
8	Локални анестетици – подбор при пациенти с алергии и системни заболявания. Анафилактичен шок. Латекс алергия в денталната практика.	2 часа
9	Професионална сенсibiliзация в денталната медицина.	2 часа
10	Лечение на алергичните заболявания. Алерген-специфична имунотерапия. Таргетна терапия и моноклонални антитела.	2 часа
11	Хронична фокална инфекция – същност, понятия и историческо развитие. Система на общата реактивност по Пишингер.	2 часа
12	Стоматогенни полета на смущение – определение, видове, класификация. Тестове за определяне на общата и локална реактивност на организма. Хронични заболявания, обусловени от фокална инфекция.	2 часа
13	Огнищен санационен план – насоки за лечение на стоматогенните полета на смущение и огнищните заболявания. Проследяване на санационния ефект.	2 часа

14	Превенция и лечение на полетата на смущение. Комплексна огнищна санация при медицински-компрометирани пациенти. Причини за неуспеха на огнищната санация.	2 часа
15	Здравно досие на пациента – документация, касаеща алергологична и фокална диагностика, профилактика и лечение.	2 часа
Общо		30 часа

ПРОГРАМА ЗА УПРАЖНЕНИЯТА – IV КУРС – VIII семестър 15 акад. часа		
1	Теоретична част – Диагностичен протокол денталната алергология. Практическа работа – Скарификационни и прик тестове.	2 часа
2	Теоретична част – Контраиндикации за алергологично тестване. Фактори, затрудняващи кожното и лигавично тестване и повлияващи резултатите от него. Усложнения. Практическа работа – Епикутанен тест.	2 часа
3	Теоретична част – Параклинични изследвания в оралната алергологична и фокална диагностика. Практическа работа – Електрокожен тест на Гелен. Тестово изпитване – 1	2 часа
4	Теоретична част – Синдром на парещата уста. Практическа работа – Локално-термометричен тест.	2 часа
5	Теоретична част – Медикаменти в оралната алергология. Практическа работа – Патогалванизъм – измерване на корозионни потенциали.	2 часа
6	Теоретична част – Протоколи за премедикация в оралната алергология. Практическа работа – Термография. Тестово изпитване – 2	2 часа
7	Теоретична част – Устройство и функции на специализирания кабинет по алергология и огнищна диагностика. Спешен шкаф. Практически изпит	3 часа
Общо		15 часа

КОНСПЕКТ

Обща част (писмен изпит):

1. Изисквания към пациентите за провеждане на комплексна орална диагностика.
2. Диагностика на алергията – алергично-насочена анамнеза и физикален преглед.
3. Диагностични процедури в алергологията – перкутанни и интрадермални тестове.
4. Диагностични процедури в алергологията – епикутанен тест.
5. Диагностични процедури в алергологията – специфични, елиминационни, експозиционни, провокационни проби и индиректни тестове.
6. Фактори, затрудняващи кожното и лигавично тестуване.
7. Индикации и контраиндикации за алергологично тестуване. Усложнения.
8. Параклинични изследвания в оралната алергология.
9. Параклинични изследвания във връзка с фокална диагностика.
10. Тестове за определяне на локална реактивност в лицево-челюстната област.
11. Термовизионна диагностика.
12. Медикаменти в оралната алергология. Антихистаминови средства.
13. Медикаменти в оралната алергология. Глюкокортикостероиди.
14. Медикаменти в оралната алергология. Левкотриенови антагонисти. Орални деконгестанти.
15. Протоколи за премедикация при локална анестезия.
16. Специализиран кабинет по алергология и огнищна диагностика. Спешен шкаф.
17. Дентавакс – индикации, контраиндикации, начин на приложение.

18. Здравно досие на пациента – включена документация, касаеща алергологична и фокална диагностика, профилактика и лечение.

Специфична част (устен изпит):

1. Алергия и алергични заболявания – определение, класификация, етиология.
2. Видове алергени. Алергенни препарати за диагностика и лечение.
3. Патогенеза на алергичните реакции. Атопия.
4. Алергичен ринит и риносинусит. Поведение на денталния лекар.
5. Бронхиална астма. Поведение на денталния лекар.
6. Атопичен дерматит. Поведение на денталния лекар.
7. Контактен дерматит. Поведение на денталния лекар.
8. Остра и хронична уртикария. Оток на Квинке.
9. Хранителна алергия с изява в устата.
10. Инсект алергия. Поведение на денталния лекар.
11. Медикаментозна алергия с изяви в устата. Поведение на денталния лекар.
12. Кратка характеристика на алергизиращите фактори в денталните материали – метали, метакрилати, каналопълнежни средства.
13. Клинични изяви, съпътстващи алергията към дентални материали. Специфични орални алергични заболявания.
14. Локални анестетици – сенсibiliзиращ потенциал и избор при медицински-компрометирани пациенти.
15. Алергични реакции при местна анестезия. Анафилактичен шок.
16. Латекс в денталната медицина. Поведение на денталния лекар при пациенти с алергия към латекс.
17. Професионална алергия сред дентално-медицинския персонал.
18. Лечение на алергичните заболявания. Таргетна терапия и моноклонални антитела.

19. Имуноterapia.
20. Синдром на парещата уста.
21. Хронична фокална инфекция – същност и понятия. Система на общата реактивност по Пишингер.
22. Стоматогенни полета на смущение – определение, видове, класификация. Хронични заболявания, обусловени от фокална инфекция.
23. Превенция на полетата на смущение в лицево-челюстната област. Първична и вторична профилактика.
24. Лечение на полетата на смущение в лицево-челюстната област. Санационен план.
25. Причини за неуспеха на огнищната санация.

Литература

1. Балчева М. 2016. Орофациални изяви на някои алергични болести. Варна: Медицински университет – Варна.
2. Балчева М. Орален алергичен синдром като проява на хранителна алергия. Дисертационен труд. Варна. 2015.
3. Божков Б, ред. 1998. Имуноterapia. София: МИ „Арсо”.
4. Божков Б, Огнянов М, ред. 1997. Клинична имунология. София: Изд. „Знание” ЕООД.
5. Бурков Т, ред. 1976. Фокални огнищни заболявания. В: „Терапевтична стоматология”. София: Мед. и физ.
6. Джераси, Е. Възможности за алергизация спрямо сребърна амалгама при условия на стоматологична практика у нас. Канд. дисертация. София. 1973.

7. Джераси Е, Петрунов Б. 1990. Алергологични проблеми в стоматологията. София: Мед. и физ.
8. Златев Ст. Имунологични проблеми в стоматологията. Научен обзор. София. 1984. МА, ЦНИМЗ.
9. Киселова-Янева А. Ятрогенни фактори при стоматологичното лечение като инициатори на огнищна инфекция от зъбен произход. Клиника, параклиника, методи на изследване, лечение и прогноза, късни резултати. Dental almanac. 2002; 4:248-52.
10. Киселова-Янева А. Огнищният проблем в стоматологията и медицината – II^a част. Българска медицина. София: Изд. "Знание". 2002;10(5): 29-32.
11. Киселова-Янева А. Огнищният проблем в стоматологията и медицината – I^a част. Българска медицина. София: Изд. "Знание". 2002;10(4):27-9.
12. Киселова-Янева А. Локални усложнения и инциденти при прилагане на локални анестетици в стоматологията. Годишен сборник на ИМАБ. 2002;8(1): 76-7.
13. Киселова-Янева А. 2001. Стоматологична алергология и огнищна диагностика. София: ИК "Гутенберг".
14. Киселова-Янева А. Стоматогенни полета на смущение при някои хронични заболявания и алергии. Дисертационен труд. София. 2000.
15. Киселова-Янева А. Хориоретинити и иридоциклити при фокална инфекция от зъбен произход. Съвременна стоматология. 1998; 2(2): 21-6.
16. Киселова-Янева А. Правила при подмяна на амалгамени obturации. Dental almanac. 1998; 1: 30-4.
17. Киселова-Янева А. Мястото и ролята на огнищната диагностика и терапия в ежедневната стоматологична практика. Актуална стоматология. 1997; 1: 38-42.
18. Киселова-Янева А, Зия Д. Патологични находки в беззъбите участъци на челюстните кости. Проблеми на стоматологията. 2004; 30(5):10-3.

19. Киселова-Янева А, Зия Д. Сравнителни данни от рентгенологично изследване и електрокожен тест при пациенти с хронична фокална инфекция. Рентгенология и радиология. 1998; 3:33-7.
20. Киселова А, Петрунов Б, ред. 2016. Биосъвместимост в оралната медицина. От теорията към практиката. София: Мединформ ЕООД.
21. Киселова-Янева А, Петрунов Б, ред. 2013. Алергология и орална медицина: принципи и практики. Учебник. София: „Ив. Сапунджиев“ ЕООД.
22. Милева Ж, ред. 2001. Клинична алергология. София: Изд. „Знание“ ЕООД.
23. Милева Ж. ред. 1999. Съвременно лечение на алергичните болести. София: Изд. „Знание“ ЕООД.
24. Николов Г, Стоева Ил, Цекова М. 2022. Дентална клинична алергология. Сборник монографии. София: Дайрект сървисиз ООД.
25. Петрунов, Б. 1996. Алергенни препарати за диагностика и лечение. София: НЦПЗПБ.
26. Петрунов Б, Димитров В, Киселова-Янева А, ред. 2009. Клинична имунология. Клинична алергология. Дентална клинична алергология. София: МИ „АРСО“.
27. Петрунов Б, Киселова-Янева А, Ненков П, Маринова С, Цветанов Й, Константинова Д, Чорбаджийска Л. Нов перорален имуностимулатор „ДЕНТАВАКС“ за имунотерапия и имунопрофилактика на устната лигавица и пародонта. Съвременна стоматология. 2000; 1:3-15.
28. Свраков Д, ред. 1997. Стоматогенни огнищни заболявания. София: Мед. и физ.
29. Balcheva M. Burning mouth syndrome: possible dental hypersensitivity problem. Oral Diseases. 2016 Sep;22(Suppl.2):21
30. Balcheva M, Abadzhiev M. A case of Alopecia areata, associated with a focus of dental origin. J of IMAB. 2009; 15(2): 73-74.

31. Balcheva M, Abadjiev M, Dencheva M, Iovchev D, Kisselova A. Osseous and dental problems in patients with renal failure. A case report. J of IMAB. 2010; 16(4): 43-44.
32. Balcheva M, Balcheva G, Panov V, Madjova C. Comparison of the effectiveness of low-level laser therapy in the control of oral pain conditions. SSMD (Scripta Scientifica Medicinae Dentalis). 2021 Aug; 7(1):41-4
33. Balcheva M, Balcheva G, Panov V, Madjova C. Low-level laser therapy in cases of burning mouth syndrome. J Phys Conf Ser. 2021 Apr 09; **1859**:012036
34. Balcheva M, Krasteva A, Kisselova A, Nikolov G. Oral allergy syndrome – determination of specific IgE. SSMD (Scripta Scientifica Medicinae Dentalis). 2015; 1(1): 27-30.
35. Balcheva-Eneva M, Krasteva A, Kisselova-Yaneva A et al. Oral allergy syndrome and dental allergology. J of IMAB. 2013, 19(4): 332-335.
36. Balcheva M, Panov V, Krasteva A, Markova M. Allergy to dental amalgam. Medinform J. 2019 Apr; 6(1):968-74. ISSN 2367-6795
37. Balcheva M, Panov V, Kisselova A. Are we allergic to our work. J of IMAB. 2010; 16(4): 45-46.
38. Balcheva M, Valkov B. Sensitizing potential of temporary filling materials. J of IMAB. 2024; 30(4): Oct-Dec;30(4):5882-5887.

Протокол от:

Катедрен съвет № 49 дата: 27.04.2026 г.

Факултетен съвет № 02 дата: 27.05.2026 г.

Изготвил програмата: _____

/доц. д-р Миглена Балчева-Енева, д.м./

Ръководител катедра: _____

/доц. д-р Цветелина Борисова-Папанчева, д.м./